

INKLUZIVNO VOLONTERSTVO U KNJIŽNICI JELKOVEC

Inclusive Volunteering in Jelkovec Library

Primljeno: 12. 4. 2024.
Prihvaćeno: 20. 5. 2024.

**TEMA
BROJA**

Iva Klak Mršić

Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Jelkovec
iva.klak.mrsic@kgz.hr

Margareta Matijević Kunst

Knjižnice grada Zagreba: Knjižnica Jelkovec
margareta.matijevic.kunst@kgz.hr

Sažetak

Narodne knjižnice, pružanjem knjižničnih usluga i osiguravanjem građe na različitim medijima i virtualnim pristupom, nastoje zadovoljiti kulturne, obrazovne i informacijske potrebe, uključujući razonodu i slobodno vrijeme pojedinca te cjelokupne lokalne zajednice u kojoj djeluju. U osmišljavanju i provedbi knjižničnih programa u Knjižnici Jelkovec (Knjižnice grada Zagreba) uz knjižničare sudjeluju i volonteri. Od 2013. godine u različitim programima Odjela za djecu i mladež uključeni su volonteri, a od 2022. godine provodi se i inkluzivno volontiranje na Odjelu za odrasle. Uz pomoć volontera održane su likovne i robotičke radionice, radionice učenja stranih jezika, igranja društvenih igara i čitateljski klub. Od 2016. do 2020. godine čitateljski klub *Čitafora* djelovao je na Odjelu za djecu i mlade, a od 2019. godine i na Odjelu za odrasle čime započinje prva suradnja Odjela za odrasle i volontera. U 2022. godini, kao posljedica dugogodišnje suradnje udruga civilnog društva i ustanova socijalne skrbi u naselju Novi Jelkovec i Knjižnice Jelkovec, započinje inkluzivno volontiranje na Odjelu za djecu i mlade. U radu će se predstaviti kako su volonteri tijekom protekli deset godina sudjelovali u poboljšanju knjižničnih usluga u Knjižnici Jelkovec.

Gljučne riječi: društvena uloga knjižnica, narodna knjižnica, volonterstvo

Abstract

Public libraries offer different services and provide resources in a variety of media and virtual access, in order to satisfy cultural, educational and information needs, including free time and entertainment for individuals and their local community. Alongside librarians, volunteers are included in designing and implementing library programs in the Jelkovec Library (Zagreb City Libraries). They are involved in different library programs since 2013 in the Children's and Youth Department and since 2022 the Department for Adults implements Inclusive Volunteering. Volunteers were involved in robotic workshops, foreign language workshops, book clubs and playing board games. From 2016 to 2020, reading club Fun to read was part of the Children's Department and then it transitioned to Adults Department, so 2019 is the beginning of the first cooperation between the Adult's Department and volunteers. In 2022, inclusive volunteering in the Children's and Youth Department started as the result of a longstanding cooperation between civil society organizations, social welfare department in the Jelkovec residential area and Jelkovec Library. Paper will show how the volunteers were included in improving the library services of Jelkovec Library during the last ten years.

Keywords: social role of libraries, public library, volunteering

Uvod

Knjižnica Jelkovec koja djeluje u mreži Knjižnica grada Zagreba za korisnike je otvorena 10. prosinca 2012. godine. Iz *Izveštaja o radu Knjižnica grada Zagreba, Knjižnica Jelkovec* vidljivo je da je u 2012. godini tijekom prosinca bilo aktivno 430 korisnika, a u 2023. godini bilo je 2832 aktivnih korisnika.¹ Od početka rada Knjižnice Jelkovec 50 % ukupnog broja aktivnih korisnika čine korisnici Odjela za djecu i mladež, a taj je postotak porastao na 64 % u 2017. godini kada je omogućen besplatan upis u Knjižnice grada Zagreba za djecu do 15 godina starosti. Od tada, u prosjeku, djeca i mladi čine 60 % od ukupnog broja aktivnih korisnika Knjižnice Jelkovec.² Tijekom 2013. godine održano je 1065 aktivnosti na Odjelu za djecu i mladež. U 2017. godini, kada je najveći broj aktivnih korisnika bio na Odjelu za djecu i mladež, održane su 2034 aktivnosti, dok je u 2023. godini broj aktivnosti bio 854.³

Od 2013. godine u provođenju knjižničnih usluga i programa uz knjižničare sudjeluju i volonteri, i time Knjižnica Jelkovec, za svoju lokalnu zajednicu postaje istinsko mjesto pristupa informacijama, cjeloživotnom obrazovanju i kvalitetnom provođenju slobodnog vremena te opravdava naziv trećeg životnog prostora.

Volonterstvo

Zakon o volonterstvu u Hrvatskoj je donesen 2007. godine, posljednji put izmijenjen je 2021. godine, i predstavlja normativni okvir za razvoj volonterstva u Republici Hrvatskoj. S pripadajućim podzakonskim propisima uređuje temeljna načela volontiranja, uvjete volontiranja, prava i dužnosti volontera te organizatora volontiranja, kao i druga pitanja od značenja za volonterstvo. Volontiranje se smatra dobrovoljnim ulaganjem osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili zajednice, bez postojanja isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi.⁴

Stupanjem na snagu *Zakona o volonterstvu* u Knjižnicama grada Zagreba otvorena je mogućnost volontiranja. Knjižnice grada Zagreba s Volonterskim centrom Zagreb 15. studenoga 2009. potpisale su ugovor o suradnji s ciljem pokretanja volonterskog programa.⁵ Više je programa u Knjižnici Jelkovec u čijem provođenju sudjeluju volonteri.

S obzirom na broj aktivnih korisnika i programa na Odjelu za djecu i mladež, prva suradnja s volonterima u Knjižnici Jelkovec započela je 2013. godine na provedbi likovnih radionica za korisnike Odjela za djecu i mladež i provodila se do 2018. godine. Volonterka je u 2013. odradila 135 sati i 45 volonterskih dana. Tijekom 2014. godine dvije volonterke odradile su 63 sata i 27 volonterskih dana, a u 2015. godini je odrađeno 238 sati i 91 volonterski dan.⁶

Kada je Knjižnica Jelkovec postala suradnička knjižnica u programu *Američki kutak Zagreb*, u knjižnici su se počele provoditi robotičke radionice, pričaonica na engleskom jeziku i radionica pomoći u učenju engleskog jezika, koje su također odrađene uz pomoć volontera. Tijekom 2016. godine šest volontera odradilo je 256 sati i 95 volonterskih dana, a zahvaljujući volonterskom radu održavale su se i radionice švedskog jezika koje su bile popularne kod korisnika Odjela za djecu i mladež.⁷

¹ Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izveštaj o radu Knjižnice Jelkovec 2012. godine i 2023. godine.

² Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izveštaj o radu Knjižnice Jelkovec 2017. godine.

³ Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izveštaj o radu Knjižnice Jelkovec 2012. godine, 2017. godine i 2023. godine.

⁴ Zakon o volonterstvu, NN 84/2021. URL: <https://www.zakon.hr/z/258/Zakon-o-volonterstvu> (10. 4. 2024.)

⁵ Bunić, S. Volonteri u knjižnici – okolnosti i mogućnosti. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. 53, 3/4(2010.), str. 115-124.

⁶ Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izveštaj o radu volontera 2013. godine, 2014. godine i 2015. godine.

⁷ Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izveštaj o radu volontera 2016. godine.

Od početka rada Knjižnice Jelkovec korisnici su tražili pričaonicu na njemačkom jeziku, koja je započela 2017. godine, kada je na programima i aktivnostima u sudjelovalo šest volontera koji su odradili 78 dana i 160 sati. U 2018. godini odradeno je 95 sati i 41 voloterski dan, a uz prije navedene radionice započela je radionica igranja društvenih igara.⁸

Od 2016. do 2021. godine provođene su različite radionice u sklopu čitateljskog kluba *Čitafora*. Tri su se godine radionice provodile na Odjelu za djecu i mlade, a potom pod nazivom *Čitaj danas!* od 2019. godine započinje čitateljski klub za korisnike Odjela za odrasle. Tijekom 2019. godine tri volonterke odradile su 5 volonterskih dana i 15 sati. Prije početka pandemije COVID-19 u 2020. godini odradena su 4 volonterska dana i 12 sati na radionici čitateljskog kluba.⁹ S obzirom na epidemiološke uvjete i prilagodbu poslovanja knjižnica na novonastalu situaciju u Knjižnici Jelkovec programi u kojima su sudjelovali volonteri nisu se odvijali do rujna 2022. godine.

Inkluzivno volonterstvo

Od početka rada Knjižnica Jelkovec surađuje s Centrom za autizam i Centrom za rehabilitaciju Stančić, čije životne zajednice djeluju u naselju Novi Jelkovec, na različitim programima i aktivnostima koje omogućuju kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Kao posljedica dugogodišnje suradnje udruga civilnog društva i ustanova socijalne skrbi u naselju Novi Jelkovec i Knjižnice Jelkovec, u 2022. godini započelo je inkluzivno volontiranje. *Zakon o volonterstvu* donosi načela inkluzivnog volontiranja, pri čemu je organizator volontiranja dužan osigurati jednake uvjete volontiranja i uključivanje pripadnika socijalno isključenih skupina stanovništva i osoba u riziku socijalne isključenosti.

Volontiranje korisnice Centra za rehabilitaciju Zagreb zbog pandemije započelo je tek u rujnu 2022. godine. Na Odjelu za djecu i mladež volonterka je radila kao pomoćnik pri obavljanju manipulantskih poslova, odnosno, pomagala je knjižničarima u održavanju knjižničnog fonda. Na taj način odradila je 11 sati u 11 volonterskih dana.

U 2023. godini u inkluzivno volontiranje bilo je uključeno šest korisnika Centra za pružanje usluga u zajednici Novi Jelkovec i korisnica Centra za rehabilitaciju Zagreb, sedam je volontera odradilo 47 volonterskih dana i 52 sata. Dvije su volonterke bile pomoćnice pri provedbi manipulantskih poslova, a tri su volontera pomagala u pripremi radionica koje se održavaju u knjižnici. Jedna je volonterka pomagala u projektu *Književni kulturni lift* pišući osvrte na pročitane knjige, a druga je volonterka čitala djeci na radionicama.

Volonteri koji sudjeluju u pripremi radionica dolaze zajedno u dogovoreno vrijeme te sa svakim volonterom radi jedan knjižničar na zadatku koji je potrebno napraviti prije određene radionice kao što je, na primjer, izrezivanje podloška za kreativnu radionicu, prepisivanje teksta i slično. Volonteri i knjižničari u protekloj su godini suradnje stekli nova znanja i vještine, dok su volonteri usvajali radne navike i socijalne kompetencije, zajedno s knjižničarima savladavali su nove izazove.

⁸ Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izvještaj o radu volontera 2017. godine i 2018. godine.

⁹ Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izvještaj o radu volontera 2019. godine i 2020. godine.

Zaključak

U proteklih deset godina organiziranja volontiranja u Knjižnici Jelkovec najviše volonterskih dana, njih 95, odrađeno je 2016. godine, a najmanje (4 volonterska dana) 2020. godine. U 2016. i 2017. godini bilo je aktivnih šest volontera koji su sudjelovali u provođenju radionica na Odjelu za djecu i mladež, a tijekom 2023. godine bilo je aktivno sedam inkluzivnih volontera. Najduže se uz pomoć volontera održavala likovna radionica na Odjelu za djecu i mladež, a inkluzivno volontiranje odvijalo se u četiri različite aktivnosti. Zahvaljujući trudu, vremenu i dobroj volji 35 volontera koji su kroz deset godina odradili 462 dana i 1085 volonterskih sati u Knjižnici Jelkovec omogućeni su raznovrsni knjižnični programi i aktivnosti za korisnike knjižnice i lokalnu zajednicu.

Literatura

1. Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izvještaj o radu Knjižnice Jelkovec 2012. godine i 2023. godine.
2. Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izvještaj o radu Knjižnice Jelkovec 2017. godine.
3. Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izvještaj o radu volontera 2013. godine, 2014. godine i 2015. godine.
4. Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izvještaj o radu volontera 2017. godine i 2018. godine.
5. Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izvještaj o radu volontera 2019. godine i 2020. godine
6. Arhiva Knjižnice Jelkovec. Izvještaj o radu volontera 2016. godine.
7. Bunić, S. Volonteri u knjižnici – okolnosti i mogućnosti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 53,3/4 (2010.), str. 115-124.
8. Zakon o volonterstvu, NN 84/2021. URL: <https://www.zakon.hr/z/258/Zakon-o-volonterstvu> (10. 4. 2024.)